

Alkmadders

NUMMER 130 - JAARGANG 32 - JUNI 2015
KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

In dit nummer o.a.:

**Gogerpolder: 300 jaar geleden
octrooi verleend**

**Rijwielbelastingplaatjes:
wie kent ze nog**

**Twee bekende families
in boeken vereeuwigd**

**Herinneringen
aan het Noordeinde**

32e jaargang, juni 2015, nummer 130
Kwartaaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Sjaak Bouwmeester
Marco Loos
José van der Meer-van der Zwet (eindredactie)
Fons van Rijn
E-mailadres van de redactie
alkmadders@ziggo.nl

Foto's (tenzij anders vermeld)

Leo Stiens en Agnes Turk
Archief Stichting Oud Alkemade

Distributie

Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (071-3314706)

Nieuwe donateurs en adreswijzigingen

Mw J.G.M. Rietbroek
jgm.rietbroek@planet.nl (06-18126615)

Donateurschap

De minimumdonatie bedraagt € 13,- per jaar, te voldoen op bankrekening NLO6 RABO 0301 1099 66 of NLO9 INGB 0005 4356 41 van Stichting Oud Alkemade. Per post ontvangen van Alkmadders kost € 11,00 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 2,50 en zijn verkrijgbaar tijdens de openingsuren.

Openingstijden

Het Museum Oud Alkemade is geopend op **zondagmiddag** van 14.00-17.00 uur en op **dinsdagmiddag** van 13.30-16.00 uur. In de maanden juli en augustus en op 1e Paasdag, 1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het museum gesloten. Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag is het museum wel open.

Contactpersoon van het bestuur

Mw A. van Wieringen, secretaris (071-5018326)

Bezoek- en postadres Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22
2377 CE Oude Wetering
Telefoon: 071-3312168
E-mail: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van het bestuur	1
Varia	2
Tentoonstelling IJspret nog even te zien	3
Workshop Genealogie voor beginners	3
Het octrooi van de Gogerpolder in 1715	4
Van statie naar federatie	8
Van Ruiten: een arbeidersfamilie in Zuid-Holland	9
Uit de hoek van Holij	10
Medewerker in beeld: Theo Meijer	11
Rijwielbelastingplaatjes: wie kent ze nog	12
Herinneringen: Noordeinde 104 - mijn geboortegrond	14
Schenkingen	16
Oproep van de werkgroep Textiel	16

Van het bestuur

Beste donateurs,

Tijdens de onlangs gehouden algemene vergadering met alle medewerkers keken wij terug op wat er het afgelopen jaar allemaal is gebeurd bij de Stichting Oud Alkemade.

Enkele punten wil ik graag noemen om ook u te laten weten wat er allemaal gerealiseerd is het afgelopen jaar. Wij hebben voor u een mooie lezing verzorgd door Lex Lesgever over zijn jeugd in de Veen tijdens de Tweede Wereldoorlog, de tentoonstellingen Indiëgangers en IJspret opgezet, een leuke donateursavond georganiseerd met uitreiking van de Oud-Alkemadeprijs aan Jacco en Mandy Kolijn, de Burgemeesterskamer ingericht, twee boekuitreikingen verzorgd en de nieuwe wandeling over de Oude Wetering voor u in elkaar gezet die vanaf nu te boeken is via ons secretariaat. Uit dit alles blijkt dat onze stichting bruist van energie, en wij zijn als bestuur dan ook bijzonder trots op onze medewerkers en hen veel dank verschuldigd. Op dit moment staat de tentoonstelling IJspret nog volop in de belangstelling tot de sluitingsdatum 28 juni. Maar de volgende tentoonstelling, die het eerste weekend van september van start gaat, staat al weer gepland met als thema 'Spullen van Zolder'. Deze tentoonstelling gaat over allerlei voorwerpen die de stichting zelf op zolder heeft liggen - en dat is heel wat kan ik verklappen.

Wij willen u natuurlijk nog attenderen op de Open Dag van 28 juni met een bijzondere afsluiting van de tentoonstelling IJspret. Zie de aankondiging hiervoor in dit nummer.

In de maanden juli en augustus is het museum op zondag gesloten; de medewerkers blijven wel aan het werk.

Wij wensen iedereen een mooie zomer en zien u graag in september weer terug.

Lex van der Zwet, voorzitter

Omslagfoto van Agnes Turk: **De Googermolen in 2015**

Beste lezer,

Voor u ligt weer een heel gevarieerd nummer van Alkmadders. Wij hebben tot ons vreugde gemerkt dat u ons blad met plezier en nauwkeurig leest. Er zijn nogal wat reacties binnengekomen op de foto die in mei 1945 gemaakt is van Roelofarendsveen en die wij aangeduid hebben als het Zuideinde. Terecht zijn wij er op gewezen dat dit het Noordeinde was. Tegelijkertijd ontvingen wij al namen van families, winkels en bedrijven die in die tijd aan het Noordeinde gevestigd waren. Op pagina 15 komen wij hierop terug. Eraan voorafgaand leest u de herinneringen van Piet Pouw, die zijn kinderjaren doorbracht op het Noordeinde.

Velen weten het wel, maar nieuwere inwoners waarschijnlijk niet, dat de Gogerpolder zich uitstrekt tot aan het Westeinde en de Langeweg. Dit jaar is het precies 300 jaar geleden dat octrooi werd verleend om de polder te bedijken, vervenen en droog

te maken. Daarna is – eerst voorzichtig, later meer rigoureuus – begonnen met woningbouw in deze polder. Alfred Bakker heeft uitgezocht hoe het proces van de vergunningverlening en inpoldering in zijn werk is gegaan.

Dat er onder de donateurs veel belangstelling is voor genealogie, blijkt wel uit het feit dat er in korte tijd twee boeken verschenen zijn: over de familie Olijerhoek en over de familie Van Ruiten. U leest er verderop meer over. Bent u ook geïnteresseerd in het nazoeken van uw voorouders? Oud Alkemade organiseert in het najaar een workshop Genealogie voor beginners. Meldt u snel aan, als u hieraan mee wilt doen.

Wij wensen u weer veel leesplezier. Wilt u reageren of zelf eens iets insturen, laat het ons weten via ons e-mailadres: alkmadders@ziggo.nl.

José van der Meer, eindredacteur

Belangrijke oproep voor tentoonstelling over de Ruilverkaveling

Oud Alkemade denkt al vooruit aan een tentoonstelling in 2016 over de Ruilverkaveling in Roelofarendsveen. Heeft u foto's, documentatiemateriaal of misschien wel gebruiksvoorwerpen die wij mogen gebruiken voor deze tentoonstelling? Wij zijn geïnteresseerd in allerlei attributen, in welke vorm dan ook. U krijgt uw spullen uiteraard retour; van foto's en

papieren maken wij een kopie en gebruiksvoorwerpen worden met grote zorg beheerd.

Graag hoor ik of u met ons mee wil werken, hoe klein uw bijdrage ook is. Voor vragen of aanmeldingen kunt u contact opnemen met Lex van der Zwet, telefoon 06-22122953 of via e-mail: l.zwet@planet.nl.

28 juni: Open Dag in het museum

Soms heb je van die momenten dat je met weemoed terugdenkt aan de strenge winters van weleer. Strenge vorst en sneeuw `zijn ijs veranderden het leven. Ijsbloemen op de ramen, de kachel hoog. En zo veel mogelijk genieten van de winterse omstandigheden. Schaatsen op houten noren of Friese doorlopers, koek en zopie, sneeuwballengevechten, of het maken van een sneeuwpop, compleet met wortelneus en kolen voor de ogen en de knopen. Of dik ingepakt gaan ijszeilen, of een tochtje maken in een heuse arrenslee. Wilt u - hoewel de zomer al begonnen is - nog even verkeren in dergelijke sferen, dan moet u zeker een bezoek brengen aan de **Open Dag**, die op zondag 28 juni a.s. georganiseerd wordt in ons museum aan de Saskia van Uylenburchlaan 22 in Oude Wetering. Dit is tevens de laatste dag dat de tentoonstelling Ijspret te zien zal zijn.

Het bestuur van de Stichting Oud Alkemade nodigt u van harte uit. Het museum zal geopend zijn van 12 uur tot 17 uur en er zullen enkele bijzondere activiteiten plaatsvinden.

Verzoek van de penningmeester

Een groot aantal donateurs heeft de donatie voor 2015 nog niet overgemaakt. Mogelijk is de acceptgiro die bij het decembernummer was bijgesloten aan uw aandacht ontsnapt of in de vergetelheid geraakt. De penningmeester verzoekt u vriendelijk doch dringend het bedrag ad € 13.- (of € 24.- als u Alkmadders via de post ontvangt) over te maken op een van de bankrekeningnummers die op pagina 1 vermeld staan.

Op de acceptgiro staat uw administratienummer afgedrukt;

wilt u dit bij de overschrijving vermelden? Als u de acceptgiro kwijt bent, dan graag checken of het abonnement op hetzelfde adres staat als uw bankoverschrijving.

Gaat u verhuizen?

Een tweede verzoek is om een verhuizing tijdig te melden bij Theo Meijer, verantwoordelijk voor de distributie. U bent er dan van verzekerd ook in de toekomst uw blad tijdig in de bus te krijgen. Tel. 071-3314706.

Tentoonstelling Ijspret nog even te zien

Deze tentoonstelling, die nog tot en met 28 juni is te zien, is voor de ijsliefhebbers zeker de moeite waard. Op 25 april waren Jan Verhaar en Aad Ouwelen in het museum aanwezig om een leuk verhaal te vertellen. **Jan Verhaar** is een verwoed ijszeiler en heeft uitgelegd met wat voor ijszeilers er tegenwoordig gezeild wordt en welke snelheden er bereikt kunnen worden. Hij heeft vele uren doorgebracht op het ijs en in zijn ijszeilers en kan dus bevlogen over zijn eigen ervaringen en spannende avonturen vertellen. **Aad Ouwelen** weet bijna alles van de geschiedenis van Merentochten. Hij heeft een mooie uitleg gegeven over hoe dit fenomeen is ontstaan. Hij is ver in de geschiedenis terug gegaan om te vertellen hoe men tot het organiseren van deze tochten kwam. Op die manier werd ijspret voor iedereen toegankelijk gemaakt.

Aan de hand van kaarten kon Aad goed laten zien over welk gebied het meren-district zich uitstrekt. Het was een bijzonder interessante middag en vanaf deze plaats nogmaals hartelijk dank aan beide heren.

Lex van der Zwet

Jan Verhaar vertelt zijn verhaal over het ijszeilen.

Aad Ouwelen over de Merentochten.

Workshop Genealogie voor beginners

Stichting Oud Alkemade organiseert voor haar donateurs in samenwerking met het Streekarchief Rijnlands Midden een workshop Genealogie voor beginners. Wie kent niet de verhalen van ouders of grootouders over vroeger? Maar kennen we ook de namen van hun ouders of grootouders? Wat deden zij voor de kost en hoeveel kinderen hadden zij? Tijdens de workshop Genealogie gaat u starten met het maken van uw eigen stamboom. U leert onder andere hoe u uw zoektocht begint en hoe u de gevonden gegevens noteert. De workshop bestaat uit drie avonden, waarbij theorie en praktijk elkaar afwisselen. Geïnteresseerden voor de workshop kun-

nen zich aanmelden via het secretariaat: tel. 071-5018326 of per e-mail: info@stichtingoudalkemade.nl. Het aantal deelnemers is beperkt, dus meldt u zo snel mogelijk aan. Wilt u wel uw eigen laptop meenemen?

Data, tijden, locatie en prijs

Dinsdag 3 en 10 november 2015, museum Oud Alkemade
Dinsdag 24 november 2015, Streekarchief Rijnlands Midden, Burg. Visserpark 28, 2405 CR Alphen aan den Rijn
Tijd: 19.30-21.30 uur
Prijs: € 30,-
incl. cursusmateriaal en koffie/thee.

Voor uw agenda

Noteert u alvast in uw agenda: de jaarlijkse **Donateursdag** met de uitreiking van de Oud-Alkemadeprijs vindt plaats op **vrijdag 2 oktober**.

Nadere informatie treft u aan in het komende septembernummer.

Het octrooi van de Gogerpolder in 1715

Op 6 maart 2015 was het driehonderd jaar geleden dat een vergunning werd verleend voor het bedijken, vervenen en droogmaken van de Gogerpolder. U zult zich wellicht afvragen: maar de Gogerpolder is toch al in 1628 gecreëerd? Had die Gogerpolder dan geen dijk? En op de baard van de Googermolen staat toch het jaartal 1717? Polderdeskundigen zullen u erop wijzen dat het octrooi van 6 maart 1715 is. Ter verduidelijking zetten we enkele data, niet teveel natuurlijk, voor u op een rijtje. In dit artikel komen de jaren 1714 en 1715 aan de orde met beschrijvingen van de 'nul situatie' en de voorbereidingen voor de bedijking.

Kaart van de Gogerpolder met ringdijk door Cornelis Velsen uit 1730. Dit is een kopie van de kaart van landmeter De Neeff van 1715.

Spelling Gogerpolder

In oude handschriften is de spelling van de polder niet consequent. Voor het water waaraan de polder zijn naam ontleent, schreef men Gaag, Goch, Gooch, Googh en Goog. Is het nu de Googer- of Gogerpolder? Op kaarten van de Topografische Dienst staat Gogerpolder. Deze naam zullen we gebruiken voor de historische en huidige polder. Andere historische namen worden gehandhaafd, zoals voor buurtschap De Googh.

Consent en octrooi

Om te mogen vervenen was een consent nodig. De Staten van Holland hadden dit gedelegeerd aan het Hoogheemraadschap van Rijnland. Een gewoon consent werd afgegeven aan individuele verveners. Een groep verveners, zoals in de Gogerpolder, kreeg een generaal consent.

Het verzoek tot consent was vergezeld van een kaart, zodat Rijnland zich een beeld kon vormen van de omvang van het gebied dat op de schop ging. Per te vervenen roede (3,77 m) moest sinds 1680 een stuiver betaald worden, het stuivergeld.

De Lijker- en de Veenderpolder kregen ook een kaart bij het akkoord met de Gogerpolder van 16 augustus 1714. De aanstaande bedijking van de Gogerpolder zou immers grote waterstaat-

Ets van het slagturven bij Amstelveen, door J.C. Philips, 1741. Deze afbeelding geeft goed het karakter weer van de verveningen in de 18e eeuw: het hele gebied werd ingericht voor de turfwinning en er werden geen pogingen meer gedaan om delen van het land te sparen voor landbouw. In eerste instantie werden legakkers gehandhaafd om de bagger op te drogen te leggen, later werden ook die afgegraven.

kundige consequenties voor de belendende polders hebben. Het octrooi had betrekking op de droogmaking. Na het delven en baggeren van de turf zou een plas overblijven die vrijwel waardeloos was. Droogmaking leverde (hopelijk) vruchtbare grond op. Impliciet hield een droogmaking dus ook een bedijking in. Het octrooi tot bedijken en droogmaken moest aangevraagd worden bij de Staten van Holland.

Tussen consent en octrooi

In het consent wordt een oppervlakte van ruim 350 morgen (een morgen is 0,85 ha) genoemd. De uiteindelijke oppervlakte werd 290 morgen. Men kan de grootte gunstiger hebben voorgesteld aan Rijnland vanwege de opbrengst van het stuivergeld. Aannemelijker is dat de aanvragers van het consent niet alles konden voorzien. Er moest bijvoorbeeld een strook land langs het Haarlemmermeer buitenbedijkt worden.

Omgekeerd werd in de octrooiaanvraag aan de Staten een wel heel somber beeld van de toestand in de polder geschetst. Notaris P. Kiggelaar in Den Haag somde de argumenten op van Thomas Walraven van Wassenaer en zijn ingelanden in de octrooiaanvraag: plassen, veesterfte, opgegeven land, belastingdruk, etc. Maar uiteindelijk zou de droogmaking vruchtbaar land opleveren.

Inderdaad woedde vanaf 1713 de runderpest in Holland. Dat driekwart van de veestapel in de Gogerpolder gestorven was, kan heel goed kloppen.

De Gogerpolder in 1714

Helaas weten we heel weinig over hoe de polder er bij lag in het jaar van de consent- en octrooiaanvraag. De kaarten laten een watergang zien in het midden van de polder, de Googh. De oostzijde van de Gogerpolder werd intensief gebruikt. Hier bevonden zich tuinen, teelakkers, boomgaarden, erven, werven en een lijnbaan.

Zoals in alle veenpolders waren de percelen smal en lang. Ze werden 'weren' genoemd en aangeduid als bijvoorbeeld 'vierde weer vanaf de Langeweg'. Soms hadden ze een naam, zoals Rompenerv, Keldercamp, Kerkeland.

Dat de weren langgerekt waren, bleek bij de latere taxatie van het land van Arij Kluts: 'seven roeden breedt en eenigen hondert roeden lang', dus minimaal 750 m lang.

Tussen de hooi- en weilanden, teelakkers en hennepakkers lagen petgaten en legakkers waarop turven werden gestapeld. Hier en daar waren elzen aangeplant of lag een rietveld.

Via sluizen of verlaten hadden de sloten in de polder verbinding met het buitenwater. De Veenwetering in het verlengde van de Googh kruiste de Langeweg via een belangrijke sluis. Hierdoor spuide de Veenpolder zijn water op de Googh die uitmondde in het Haarlemmermeer. Bij de uitmondingssluis stond een houten watermolen, de voorganger van de huidige Googermolen.

Buurtschap De Googh

Afgezien van enkele turfchuren was de polder onbebouwd. Alleen langs het water de Googh was een gelijknamige buurt ontstaan. Op een kaart uit 1648 staan zeven huizen langs de Googh. In 1680 was het armoe troef. Onder de 161 inwoners werden veel "arbeijders, onvermogenen en armen" geteld.

De voormalige schepen van Alkemade, Cornelis Peereboom, geeft meer details van De Googh: "een Buurt van 25 a 26 bequame Burgen huijsen, of Boere Wooningen, nevens een Berug-

te Bierstal en Scheepmakerije, in 't Midde van dese Polder Gelegen, die alle om Ver & Weg moeten ofte buijten Gedijkt". Peereboom blikte in zijn beschrijving al vooruit op de aanstaande bedijking en verving. Alle opstallen moesten gesloopt of verplaatst worden.

Een andere mogelijkheid was om De Googh buiten de bedijking te houden. Maar dat was niet efficiënt. In plaats van 350 morgen drooggemaakt land, zou het naar schatting slechts 230 à 240 morgen opleveren.

Er was in de polder geen enkele plas te bekennen met een grootte van een morgen. De totale oppervlakte van veenland dat tot water was geworden, was berekend door alle watergangen mee te rekenen in de octrooiaanvraag.

Ook had Peereboom een zwaar hoofd in verdere "Verveeninge, Waar af de Inwoonders geen Ervarendheijd hebben". Hier voerde duidelijk iemand de pen die er verstand van had. Maar ja, Peereboom was schepen geweest. Een saillant detail is dat Peereboom bijna gegijzeld werd in het Gravensteen in Leiden wegens zijn verzet.

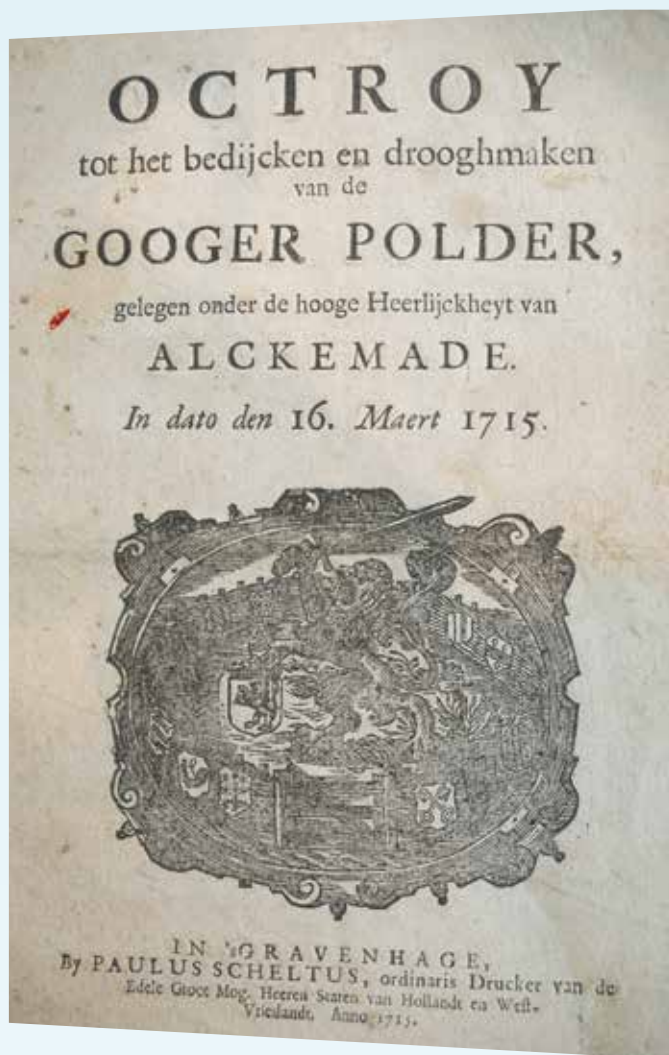

De Veender. Deze veenbaggeraar is afgebeeld in een boekje met beschrijvingen en prentjes van 100 beroepen dat Johannes en Caspar Luyken uitgaven in 1694 in Amsterdam.

Het octrooi

De Heer van Alkemade en de ingelanden vroegen octrooi aan in 1714. De geraadpleegde instanties, zoals de rekenkamer en Rijnland, adviseerden positief op 11 februari 1715, "mits dat de voorschreve dyckagie binnen den tijdt van seven jaren na het verleen van het gemelde Octroy" werd gerealiseerd.

Het octrooi werd verleend op 6 maart 1715 blijkt uit diverse

De voorpagina van het gedrukte octrooi.

handgeschreven documenten. In aanvulling op de bepaling van een dijk binnen zeven jaren, moest ook de waarde van het land getaxeerd worden.

Het octrooi verscheen in druk op 16 maart 1715. De tien pagina's werden gedrukt door Paulus Scheltus in Den Haag. Raads-pensionaris Anthonie Heinsius (1641-1720) parafeerde en griffier Simon van Beaumont (1641-1726), die nog in de leer was geweest bij Johan de Witt, ondertekende. Er braken drukke tijden aan.

Het project start op 24 maart 1715

Nu het octrooi verleend was, moest een leiding van het project aangewezen worden. In een vergadering op 24 maart 1715 droegen de ingelanden de heer van Alkemade op om 'regenten' aan te stellen met als functie heemraden en dijkgraaf, zeg maar poldermeesters en hun voorzitter.

Thomas Walraven van Wassenaer wees baljuw mr. Reynier Bongart aan als dijkgraaf. Bongart kwam uit Gelderland, had rechten gestudeerd in Leiden en was sinds 1690 schout en baljuw van Thomas' heerlijkheid Alkemade. Bovendien bezat hij land in de Gogerpolder. Bongart zou zijn kennis van juridische en polderzaken goed kunnen gebruiken bij de onderhandelingen met de aangrenzende Veender- en Lijkerpolder, Rijnland, de Staten en sommige recalitrante ingelanden.

Als heemraad en penningmeester werd Leonard van Heijningen aangewezen. Hij had als schout van Calslagen ongetwijfeld kennis van financiële zaken. Van Heijningen woonde in Nieuwe Wetering en bezat ook land in de Gogerpolder. De overige heemraden waren Aris Stehouwer, Pieter Spruijtwater, Jacob Matheusz en Jacob Teewisse.

Landmeter De Neeff

Bij de consentaanvraag was een kaart gevoegd die we niet kennen, net zo min als de maker. Voor het uitzetten van de te maken dijk en de te graven ringsloot moest weer deskundige hulp ingeschakeld worden. De oudste rekeningen zijn van landmeter De Neeff, over wie weinig bekend is. In 1700 en de jaren daarna was hij actief in Zeeland. In 1715 had hij Rotterdam als woonplaats.

De Neeff heeft een verloren gegane potloodtekening gemaakt van zijn opmetingen, waarvan gelukkig een kopie door Cornelis Velsen gemaakt is, zoals te zien is bovenaan pagina 4.

De rooiing van de polder op 26 april 1715

26 april 1715 was een feestelijke dag. Iedereen die er toe deed in Alkemade was aanwezig: Bongart, Van Heijningen, Spruijtwater, Spruijt, Van Griecken, De Neeff, Jacob Matheusz en Thomas Walraven van Wassenaer. Op die dag werden de "rooiing van de polder gedaen".

Wat we daaronder moeten verstaan, valt op te maken uit een rekening van de lokale aannemer, meester-timmerman Dirck van Griecken. Hij bracht die dag "62 sparretijens a 10 duijten" in rekening. Met de sparretjes werd het tracé van de toekomstige ringdijk uitgezet. Het zal niet meer dan een dijkvak geweest zijn, vergelijkbaar met een eerste steenlegging.

Reynier Bongart vertrok kort daarop naar Den Haag om bij Scheltus het octrooi te laten drukken, de tweede druk. De baljuw annex dijkgraaf bleef twee dagen in Den Haag. Scheltus rekende op 2 mei 1715 voor het papier en het drukken van 150 exemplaren f 10,50.

Half mei waren Bongart en Van Heijningen verschillende keren in Leiden om te beraadslagen over de rooiing. Op 21 mei was het tijd voor 'terugkoppeling' met de ingelanden in het Rechtshuis, genaamd De Witte Engel, in Oude Wetering.

Er rees kennelijk verzet, want vier dagen later waren de dijkgraaf en heemraden weer in Leiden om Rijnland op de hoogte te stellen van klagers. Ze zouden in de maanden juni en juli nog veel op en neer reizen. Vaak stonden klagers, rooiingen en afmetingen op de agenda.

Velsen en Van Griecken

Op 2 juni ging een tweede landmeter aan de slag. In de maanden juni en juli 1715 was Anthonij Velsen druk bezig met meten en calculeren. De oppervlaktes van de percelen land binnen de toekomstige ringdijk moesten nauwkeurig berekend worden. Elke eigenaar moest een bijdrage leveren aan de toekomstige kosten van alle werken, zoals de zeven kilometer lange dijk, een ringsloot, molen(s), sluizen en dergelijke.

Dirck van Griecken was onontbeerlijk als hulp voor Velsen: meten van uitgeveend land, aanwijzingen geven, maken en plakken van de kaart. Op 2 juli 1715 werd hij zelfs per brief vanuit Zevenhoven ontboden om "aanwijsing van de rooiing te doen aan de lantmeeter".

5 september 1715

Op 5 september waren de gecommitteerden van Rijnland in Oude Wetering voor het taxeren van de landen waarop de dijk kwam te liggen, conform de bepaling in het octrooi.

De taxatie, eigenlijk was het een consultatie, geeft een mooi beeld van de conflicten in de intensief gebruikte oostzijde van de Gogerpolder. Vrijwel niemand wilde een dijk in zijn letterlijke achtertuin. Kon die dijk niet een stuk verder in de polder komen? En als het dan toch moest, liever geen bomen of opstallen op de dijk. Al met al waren het nogal wat grieven.

Rijnlands dijkgraaf Diederik van Leijden wijdde er drukwerk aan op 9 september 1715. Hij kondigde een vergadering aan op 23 september in Oude Wetering. Dan zou een onherroepelijke uitspraak gedaan worden over de dijk. Die is er gekomen, want de vergoedingen per roede werden vastgelegd op 29 oktober 1715. De daadwerkelijke betalingen in 1716 maken duidelijk dat Rijnland zijn zin kreeg.

Ontwerp en uitvoering van de ringdijk

Het ontwerp van de ringdijk pal achter de bebouwing van Oude Wetering is - ondanks protesten van de eigenaren van erven, boomgaarden en een lijnbaan - gerealiseerd.

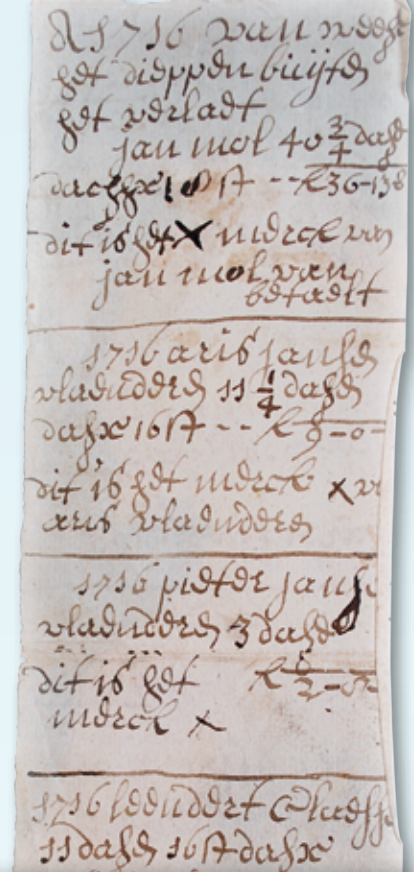
Ten tijde van het consent volgde de ontworpen ringdijk de kadijk uit 1628, langs de buitenlanden aan de oevers van het Haarlemmermeer. In de praktijk werd een groot deel van de oude Gogerpolder daar buitenbedijkt. Ook zijn er nog buitenbedijkingen bij de Langeweg en van enkele erven langs de Nieuwe Wetering. In totaal viel er zestig morgen buiten de ringdijk, waardoor de drooggemaakte Gogerpolder uiteindelijk 290 morgen groot werd.

Alfred Bakker

De Googermolen van 1717 aan de Ringvaart. Foto Piet van den Bosch (jaartal onbekend)

Loonstrookje
van het
"dieppen buijte
het verlaet
in 1716"
door Jan Mol e.a.

Bronnen:

- M. van Tielhof & Petra J.E.M. van Dam: Waterstaat in stedenland. Het Hoogheemraadschap van Rijnland voor 1857 (2006).
- A.J.J. van 't Riet: "Meetten, boren en besien" (2005).
- A.G. van der Steur: Tussen Kaag en Braassem (1985).
- Rijnland Archief 2.5.15 Gogerpolder, diverse inventarisnummers.

Een meer gedetailleerde kaart van de omdijking van de Gogerpolder vindt u op de website van de Stichting Oud Alkemade, onder Publicaties - Alkadders juni 2015

Kaart van de Gogerpolder uit 1739 van M. Bolstra.

Woningbouw in de Gogerpolder

In de Gogerpolder, de polder tussen Oude en Nieuwe Wetering, staan ruim 2.000 woningen. Het heeft, nadat de Gogerpolder rond 1715 werd drooggelegd, echter wel 200 jaar geduurd voordat de eerste woningen in deze polder werden gebouwd. Een uitzondering moet daarbij gemaakt worden voor de boerderijen in Nieuwe Wetering, Roelofarendsveen en Oude Wetering, die halverwege de 18^e eeuw op de ringdijk van de Gogerpolder werden gebouwd.

Nadat Woningbouwvereniging Alkemade in augustus 1913 was opgericht, werden al in 1914 de eerste zestien sociale huurwoningen gebouwd in de Spoorstraat in Roelofarendsveen. In 1919 volgden nog 24 woningen in de Spoorstraat. Het volgende project was in 1919 met twaalf woningen op de 'woningbouw' aan het Westeinde. Beide complexen zijn inmiddels vervangen door nieuwbouw. Vervolgens duurde het tot 1947 alvorens de gemeente 35 huurwoningen bouwde in de Narcisstraat en de Nieuwstraat. De grootste bouwstroom in de Gogerpolder vond plaats in de periode 1965–1985. In die periode werden er ruim duizend huur- en koopwoningen in de polder gebouwd.

Jan Vreeken met paard en wagen in de Gogerpolder met op de achtergrond de Googermolen, een foto uit 1962.

Van statie naar federatie

Wanneer was er voor het eerst sprake van een kerk? Hoe verliep de Reformatie? Hoe hadden de katholieken te lijden in de tijd van de Hollandse Zending? Hoe beleden onze katholieke voorouders in de loop van de eeuwen hun geloof? Hoe kwam het in latere tijden overal tot kerkenbouw?

Antwoorden op deze vragen leest u in het nieuwe boek van Hans van der Wereld. Hij beschrijft de ontwikkeling van maar liefst dertien parochies in onze omgeving, die sinds 2011 de nieuwe federatie H. Franciscus en H. Clara vormen. Hij gaat terug naar ongeveer 1580 toen de katholieke eredienst gevierd werd in zogenaamde 'staties' of 'missies'. Een priester, of 'missionaris', bediende één of meerdere staties en had geen vaste plek. De mis werd gehouden in kleine, vaak houten, kerkjes of kapellen.

Tijdens de Reformatie mocht de katholieke eredienst niet meer in het openbaar plaatsvinden, maar werd er gebruik gemaakt van afgelegen boerenschuren of schuilkerkjes. Toen in 1853 de bisschoppelijke hiërarchie werd hersteld, werden de staties opgeheven, de parochies ingedeeld en lieten de bisschoppen overal er in Nederland nieuwe kerken bouwen. Veel daarvan behoorden tot de neogotiek, zoals de afgebroken St. Petrus' Bandenkerk in Roelofarendsveen.

Uit de voormalige gemeente Alkemade wordt het ontstaan van de parochies van Oud Ade, Rijpwetering, Oude Wetering en Roelofarendsveen beschreven. Maar ook de geschiedenissen van de bijv. de kerken in Leimuiden, Aarlanderveen, Nieuwkoop etc. zijn de moeite waard. En de verhalen van de vele 'bouwpastoors' zullen voor veel van onze donateurs ook interessant zijn om te lezen.

Het boek *Van statie naar federatie* (paperback, 198 pag.) kost € 18,50 en is te bestellen bij Boek Scout: www.boekscout.nl of per e-mail naar: hansvanderwereld@gmail.com.

José van der Meer

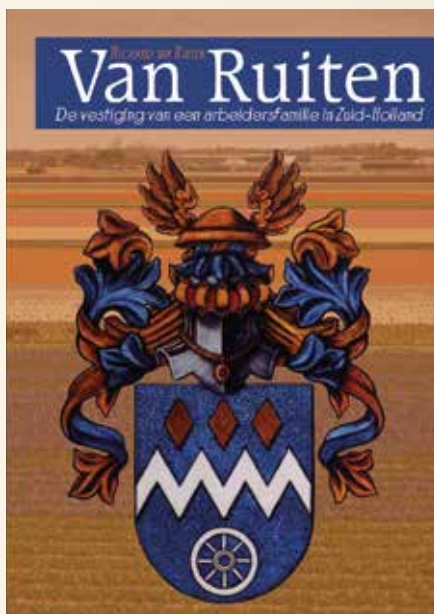
Van Ruiten, een arbeidersfamilie in Zuid-Holland

Dirk van Ruiten (zoon van Simon) is aan het einde van de achttiende eeuw de eerste Van Ruiten die in de gemeente Alkemade komt wonen. Hij trouwt in 1789 met Trijntje Hoogeveen en vestigt zich in Rijpwetering. Zelf schreef hij zijn naam nog als Derk, wat zijn Duitse afkomst ver-raadt.

De reis naar Alkemade is terug te vinden in 'Van Ruiten', met als ondertitel 'De vestiging van een arbeidersfamilie in Zuid-Holland'. Het boek is samengesteld door Richard van Ruiten, zoon van Piet van Ruiten en Bep Lek en in 1965 geboren aan het Noordeinde in Roelofarendsveen. Hij vroeg zich jaren geleden af of er ergens in de familie ook Joods bloed aanwezig was.

In het boek wordt gedetailleerd de stamboom van de familie Van Ruiten beschreven. Waar de familie vandaan komt, hoe ze in Zuid-Holland terecht zijn gekomen en wat zij zoal voor de kost doen. Het boek beslaat twaalf generaties over een periode van 350 jaar. In totaal gaat het om zo'n 1.150 Van Ruitens. De verschillende takken van de familie worden uitgebreid beschreven, soms aangevuld met anekdotes en foto's. Het boek eindigt met bijlagen, afbeeldingen van officiële documenten en een namenregister.

Op de trouwakte van de eerste Van Ruiten

in Nederland, Dirk Barentsz Ruijten, staat dat hij afkomstig is uit het Duitse Kranenburg. De akte is in 1725 in Noordwijk opgemaakt. De familie Rutten/Van Ruijten was in die tijd een van de vele families die van Duitsland naar het rijke Holland verhuisden. Dirk was de oudste zoon van Bernardus Rutten en Theodora Braem. Richard van Ruiten is ook in het Duitse Kranenburg op zoek gegaan naar zijn wortels. Zijn oudste teruggevonden voorouder is Wessel Rutten, de opa van de Noordwijkse Dirk.

Een periode van twaalf jaar intensief speurwerk is aan de publicatie van het boek vooraf gegaan. Wie het boek (bijna 500 bladzijden) in handen heeft, begrijpt wat een enorme klus dat moet zijn geweest, die alleen te volbrengen was met veel gedrevenheid en volharding. Het resultaat is interessant voor iedereen met de achternaam Van Ruiten, maar ook voor anderen met belangstelling voor geschiedenis en genealogie.

Het boek is verkrijgbaar bij boekhandel Veenerick aan het Noordplein in Roelofarendsveen.

Op zondag 1 maart jl. heeft Richard van Ruiten het boek in ons museum gepresenteerd. Voorzitter Lex van der Zwet ontving het eerste exemplaar.

Familiefoto van het gezin van Piet van Ruiten en Gezina Lemmens. Gemaakt op de Zuidhoek 29 rond 1940. Staand van v.l.n.r. Marie Verdell van Ruiten, Piet Verdell, Engel Bakker-van Ruiten, Martien van Ruiten, Henk van Ruiten, Marijtje van Velzen-van Ruiten, Hein van Velzen en Lien Straathof-van Ruiten. Zittend: grootmoeder Lemmens (moeder van Gezina, weduwe en inwonend op de Zuidhoek), Piet van Ruiten en Gezina van Ruiten-Lemmens.

Uit de Hoek van Holij

Het boek is een particuliere uitgave en niet in de boekhandel verkrijgbaar.

De Holierhoekse polder in de buurt van Vlaardingen, daar komt de familie Olijerhoek/Olyerhoek oorspronkelijk vandaan. De polder is vernoemd naar 't Huis van Holij, een versterkte boerderij met een losstaande toren uit het begin van de veertiende eeuw. Aangenomen wordt dat er zoveel land bij het huis hoorde dat er sprake was van een gehucht, de Holijer hoek.

Het is allemaal te lezen in het onlangs verschenen boek 'Uit de Hoek van Holij', onder redactie van Theo van der Poel. Zelf noemt de samensteller het geen boek om in één adem uit te lezen, maar biedt het boek wel de mogelijkheid om een voorstelling te maken van de maatschappelijke ontwikkelingen die de familie in ruim vijf eeuwen heeft doorgemaakt.

Van het Huis van Holij en de toren is inmiddels niets meer terug te vinden. In de negentiende eeuw werd er op die plek een ziekenhuis gebouwd dat inmiddels ook al weer is verdwenen. De naam is nog wel terug te vinden in de Holierhoekse polder, die in 1558 is ontstaan door het samenvoegen van vijf polder-tjes waaronder de Holijer hoek. Dit alles onder de jurisdictie van het Vlaardingse Ambacht. De Holierhoekse polder maakt tegenwoordig deel uit van Midden-Delftland.

De lijst met achternamen afgeleid van de Holijer hoek en de Holierhoekse polder en de variaties daarop is groot. Een ambtelijke fout bij het inschrijven in het geboorteregister is snel gemaakt. Enkele veel voorkomende achternamen zijn: Holiehoek, Holierhoek, Holierook, Oliehoek, Oliereuk, Olierook, Olierook, Oolyerhoek en tenslotte de in de gemeente Kaag en Braassem bekende namen Olijerhoek en Olyerhoek.

Volgens Van der Poel zijn van de familie Holij verschillende wapens te vinden. Daarin terugkerend zijn steeds drie of meer merels of eenden. De zeven (rood-gekleurde) merels zonder pootjes in het wapen op de voorkant van het boek zijn terug te vinden in het hekwerk bij de ingang in het huidige park.

Fons van Rijn

Het gezin van Leen Olijerhoek en Anna de Jong in Roelofarendsveen.

Voorste rij v.l.n.r.: Riet, Jopie, vader Leen, Corrie, moeder Han, Leo en Wim. Achter: Piet, Trees, Koos, Annie, Jaap, Mien, Gé, Lenie en Jan.

De verdeler van 1500 Alkmadders

Elke drie maanden is hij verantwoordelijk voor de distributie van 1500 Alkmadders, het blad van Oud Alkemade. Daarnaast helpt hij als oud-penningmeester zijn opvolgster Joke Rietbroek met het innen van de donateursgelden, wat altijd weer veel werk oplevert. En hij heeft iets met oude foto's. Theo Meijer, inmiddels de 80 jaar gepasseerd, is 25 jaar vrijwilliger bij Oud Alkemade.

Op de Meidoornstraat in Roelofarendsveen worden elke drie maanden 1500 Alkmadders afgeleverd. Geholpen door Joke en echtgenote Truus, met wie hij drie zonen, drie schoondochters en zes kleinkinderen heeft, verdeelt Theo de bladen over twintig wijken met looplijsten. Theo: "In de looplijst zijn de laatste veranderingen aangebracht, het gaat dan vooral om nieuwe donateurs en verhuizingen. Dat laatste vergeet men nog wel eens te melden." Daarnaast worden er nog ongeveer 190 Alkmadders per post naar donateurs buiten de gemeente verstuurd.

Theo is een echte Veender, hij kent veel dorpsgenoten en andersom. Hij is in 1933 geboren als vierde zoon van Albert Meijer en Mien Jansen die een bakkersbedrijf runden aan het Zuideinde in Roelofarendsveen. Uiteindelijk had hij vier broers en acht zussen. Theo: "Het bakkersvak trok me niet, als kind kwam ik al in de werkplaats van smid Piet Vink, bij ons schuin aan de overkant."

"Na de lagere school bezocht ik de Ambachtsschool aan de Haagweg in Leiden, richting metaal. Ik werd vervolgens, na bemoeienis van mijn vader, onderhoudsmonteur in de Meelfabriek in Leiden, destijds een modern bedrijf. In 1953 werd ik gevraagd om bij installatiebedrijf Vink te komen werken, lekker dicht bij huis en geen reizen meer naar Leiden. Op dat moment werkten daar drie à vier man. Niet lang daarna ging de Ruilverkaveling van start en groeide het bedrijf fors. Er werden in die tijd veel huizen en kassen gebouwd, vaak zwaar werk. Zo werden bijvoorbeeld de stalen spanten van kassen handmatig overeind gezet. Ik heb in die tijd mijn rug te zwaar belast wat er toe leidde dat ik magazijnbeheerder werd en uiteindelijk in 1980, na 27 jaar, naar ander werk moest omzien. Ik heb vervolgens nog ongeveer zes jaar bij Verdel Bloemen gewerkt, overigens met veel plezier. Ik deed daar de nacalculatie en hield de prikklok en tachograaf in de gaten."

Theo Meijer: "Bij Oud Alkemade is altijd wel wat te doen".

Naast het werk was er ook tijd voor vrijwilligerswerk. "Ik ben van 1950 tot 1965 lid geweest van Liefde voor Harmonie, waarvan drie jaar bestuurslid. In 1965 ben ik lid geworden van Ruilvereniging Alkemade, tot vorig jaar. Ik was daar 33 jaar penningmeester en was daarnaast actief bij de redactie, het samenstellen en verspreiden van het clubblad."

Theo: "Ton van der Zwet heeft me in 1990 de weg gewezen naar Oud Alkemade dat toen nog de Jozefschool als thuisbasis had. Ik werd al snel penningmeester wat ik tot 1998 ben gebleven. Begin jaren negentig kwam de aula van de vroegere technische school in Oude Wetering beschikbaar. In die tijd ben ik vaak met Gerard van der Meer op pad geweest om

geld in te zamelen door vierkante meters van ons nieuwe centrum voor 300 gulden te verkopen. Dat was een mooie tijd, samen iets opbouwen. Bovendien werd mijn inzet in al die jaren gewaardeerd. In 2007 kreeg ik een lintje als waardering voor mijn vrijwilligerswerk."

Theo: "Bij Oud Alkemade is altijd wel wat te doen. Momenteel zijn we foto's van grote gezinnen (tien kinderen en meer) aan het verzamelen om daar een keer een tentoonstelling aan te wijden. Daarbij moeten veel namen worden achterhaald. Dat is een mooie klus voor mij. Ik weet meestal wel iemand te vinden die me verder kan helpen".

Fons van Rijn

Rijwielbelastingplaatjes: wie kent ze nog?

Ruim honderd jaar geleden zag de regering een fiets als een kenmerk van welstand. Ook toen was het al zo dat de regering graag mee wilde profiteren van de welstand van de burgers.

Geschiedenis

Op 1 februari 1897 werd in Nederland voor het eerst rijwielbelasting geheven. In Frankrijk, ook een fietsland, was men daar in 1890 al mee begonnen. Tot 1919 bestond de belasting op rijwielen uit een zogenaamde 'papieren' belasting, die via de personele belasting verrekend werd.

In 1919 was de regering van mening dat het hebben van een rijwiel niet langer beschouwd kon worden als een kenmerk van welstand. De wet op de Rijwielbelasting (RWB) werd in dat jaar dan ook afgeschaft.

In die tijd waren er ongeveer één miljoen fietsen in Nederland waarvan 861.500 'belastbare fietsen'. Na vijf jaar, in 1924, werd op voorstel van de minister van financiën H. Colijn de rijwielbelasting weer ingevoerd. De minister zei de stap te betreuren maar dat zij, op grond van de treurige staat van de schatkist, noodzakelijk was. Vanaf 1 augustus 1924 moest er belasting betaald worden. Voor een éénpersoonsfiets bedroeg de heffing f 2,50. In 1924 waren er 1,7 miljoen belastbare fietsen. Kinderfietsen, fietsen van gehandicapten, fietsen van land- en zeemacht, politie, PTT-werknemers en diplomaten waren vrijgesteld van de belastingheffing.

Twee belastingplaatjes: van 1931/34 en 1937/38.

Rijwielbelastingplaatje

Naar Frans voorbeeld werd het rijwielbelastingplaatje ingevoerd. De afmetingen van het plaatje waren altijd dezelfde, namelijk 32 x 56 millimeter. De plaatjes waren gemaakt van rood of geel koper, in 1925 waren ze van aluminium. Jaarlijks waren er drie uitvoeringen van de plaatjes: a. in de gewone uitvoering, b. in de uitvoering met een uitgeponst gat en c. met

een uitgeponste ster. Vanaf 1934/35 tot en met 1940/41 waren er ook plaatjes met een ingeponste naam van de eigenaar. De plaatjes werden 'geslagen' bij de Rijksmunt in Utrecht en voor f 2,50 te koop bij de plaatselijke postkantoren. Tot 1934 moest het plaatje duidelijk zichtbaar op de fiets (stuur) zijn aangebracht. Vanaf 1934 mocht het plaatje, als een broche, ook op de kleding gedragen worden.

Peter Turk is niet echt een verzamelaar van rijwielplaatjes, maar hij is wel iemand die met zijn metaaldetector een aantal plaatjes heeft gevonden. Hij vond ze in de Meerewijk in Leimuiden, waar afval uit Amsterdam en Haarlem werd gestort. In de uit het Braassemermeer gebaggerde grond, dat op de tuinderijen werd gebruikt, zijn ook diverse rijwielplaatjes gevonden.

Armoedeplaatje

In de jaren dertig van de vorige eeuw was het crisistijd. Veel mensen zaten toen zonder werk en leefden onder de armoedegrens. Als zij al een fiets hadden, konden zij de belastingheffing van f 2,50 niet betalen. Zij werden dan vrijgesteld van deze heffing en kregen een gratis plaatje met een gat erin. Het gat had een tweeledig doel: enerzijds was het om duidelijk te maken dat het plaatje gratis was verstrekt en anderzijds om te controleren of men op zondag niet met de fiets ging rijden.

Naast de armoedeplaatjes waren er ook nog diplomatenplaatjes. Dit waren plaatjes waar een ster was uitgeponst; deze waren vooral bestemd voor mensen die op de ambassades werkten. In 1940 waren er in Nederland 8,8 miljoen inwoners. Naast de 3,6 miljoen belastbare fietsen, die de staat zo'n 9 miljoen gulden belasting opleverde, waren er ruim 400.000 kosteloze plaatjes in omloop.

Inzameling oude plaatjes

In de jaren dertig werd de 'Vereniging tot bevordering van de belangen van TBC-patiënten in Nederland' opgericht. Om aan geld te komen, zamelde zij o.a. de oude rijwielplaatjes in. De opbrengst van de verkoop van de oude plaatjes kwam ten goede aan de tbc-patiënten. Het was ook deze vereniging waar je voor 10 cent je naam in het rijwielplaatje kon laten ponsen. Voor het inzamelen van de oude rijwielplaatjes kreeg de vereniging de beschikking over kistjes van de Rijksmunt waarin de nieuwe belastingplaatjes verzonden werden.

Het einde van de rijwielbelasting

Op 1 mei 1941 werd door de Duitse bezetter de rijwielbelasting afgeschaft. Waarschijnlijk hadden zij andere ideeën over wat je van het koper kon maken. De plaatjes voor het belastingjaar 1941/42 zijn volgens zeggel wel gemaakt maar nooit uitgegeven.

Verzamelen van rijwielplaatjes

Mensen verzamelen van alles. De mooiste verzamelingen zijn, volgens mij, die waar verhalen aan vastzitten. De verplichting van het hebben van een rijwielbelastingplaatje heeft 17 jaar geduurd. Gedurende die periode zijn er meer dan 50 miljoen plaatjes uitgegeven. Nou zal niet achter ieder plaatje een verhaal zitten, maar aan vele toch wel. Zo stond er in de Alkmadders van juni 2004 een mooie anekdote van mevrouw Annie Hoek-Loos over haar vader. Die zat een dag in de gevangenis in Scheveningen omdat hij zonder fietsplaatje had gereden en de daarvoor gekregen boete van drie gulden niet wilde betalen. Ook het verhaal van Karin van Beek-Rijnierse is bijzonder. Karin, net als haar vader geboren en getogen in Amsterdam, woont al jaren in Roelofarendsveen. In 2002 werd zij benaderd door Joan ter Broeke uit IJsselmuiden, die haar vertelde dat hij een fietsplaatje uit 1936 had gevonden waarin de naam van haar vader was gegraveerd. Hij had het plaatje met een metaaldetector gevonden in IJsselmuiden. Via familie in Amsterdam en

De verzameling van Nic van der Wereld: 17 rijwielbelastingplaatjes uitgegeven van 1924 tot en met 1941.

Nic van der Wereld met zijn rijwielplaatjesverzameling.

Amersfoort was hij uiteindelijk bij Karin terecht gekomen. De geschiedenis vertelt niet hoe het plaatje in IJsselmuiden terecht is gekomen. Tijdens een fietstocht daar in de buurt verloren geraakt, of via het huisvuil van Amsterdam daar gestort? Wie het weet mag het zeggen. Het bewuste plaatje uit 1936 hangt, na 66 jaar, ingelijst in de woning van Karin.

Een man die het verzamelen in het bloed zit is de 74-jarige Nic van der Wereld uit Roelofarendsveen. Naast postzegels, speldjes en wijwatervaatjes verzamelt Nic ook rijwielplaatjes. Zijn eerste plaatje was dat van zijn vader uit 1927. Nic ontdekte dit plaatje, dat door zijn vader met een spijker aan een balk in de schuur was getimmerd, op 15-jarige leeftijd. Zijn interesse was gewekt en in de loop der jaren breidde hij zijn verzameling plaatjes uit tot hij alle 17 uitgegeven normale plaatjes in zijn bezit had. Van de 17 armoedeplaatjes (de plaatjes met een gat er in) heeft Nic 14 exemplaren. Daar ontbreken er dus nog drie van.

Zoals eerder vermeld, zijn er ook plaatjes uitgegeven met een uitgeponste ster. Dit gratis plaatje was bestemd voor ambassadepersoneel en mensen die tijdelijk in ons land verbleven. In totaal zijn er 59 verschillende plaatjes uitgegeven. Er zullen waarschijnlijk weinig mensen zijn die alle 59 plaatjes in hun verzameling hebben.

Sjaak Bouwmeester

Bronnen:

- Nic van der Wereld
- Peter Turk
- Karin van Beek-Rijnierse
- Website Cor de Jong
- Diverse internetpagina's

Noordeinde 104 - mijn geboortegrond

Ik ben geboren in 1950 in Roelofarendsveen. In een klein huisje op de wurft achter het winkeltje van Jaap Wijsman, de melkboer van het dorp. Achter het winkeltje stond een blok van een drietal huisjes, bewoond door de families Otten, De Krijger en De Jong. Dwars daarop stond nog een blok van twee huisjes. Het een bewoond door de familie Sanders, het andere door ons. Huur: f 2,50 per week. In de naast gelegen sloot lag de woonark van de familie Van Klink en aan de overkant van de sloot woonde de familie Akerboom, waar ik altijd 'toevallig' aan het logeren was als er weer een kindje geboren werd.

Het moet een piepklein huisje geweest zijn, al heb ik dat als kind nooit zo ervaren. Afgaande op het feit dat één wand in beslag werd genomen door drie deuren (twee kasten en een dubbele deur naar het washok), zal de 'huiskamer' niet veel groter geweest zijn dan vier bij vier meter.

In de tegenover liggende wand zaten twee raampjes die uitkeken op de bleek (met kippenhok) waarop mijn moeder jarenlang de gewassen luiers uitlegde om in het zonnetje te bleken. Opdevloerlagzeil, een voorloper van het huidige vinylen linoleum. Het was slechts een paar millimeter dik en ik weet nog dat je er erg makkelijk stukjes van af kon breken. Mijn ontdekkingstocht in de wereld werd op dit punt niet erg door mijn moeder gewaardeerd. In de kamer stond een tafel met stoelen, een potkachel, een dressoir, een theemeubel en het 'inklapbed' van pa en moe. Overdag deed dit dienst als een soort zitbank. 's Avonds werd de tafel aan de kant geschoven en het ondergeschoven bed uitgezet, zodat mijn ouders een plekje hadden om te slapen.

Dat zij niet alleen van hun welverdiende rust genoten, mag blijken uit het feit dat in vlot tempo een zevental kinderen werd geboren. Ik was de derde in het rijtje. Wij kinderen sliepen onder het schuine dak op de zolder. Daar stonden op het laatst twee tweepersoonsbedden en twee ledikantjes opeengepakt.

1954 Roelofarendsveen, Noordeinde

Het Noordeinde. Over de brug links was (niet te zien) de melkhandel van Jaap Wijsman en het pad dat naar ons huisje leidde. Op de transportfiets Henk van Ruiten (Puro), kruidenier en handelaar in allerlei waren op de Zuidhoek.

De zolder werd bereikt via een houten trap vanuit de 'keuken'. Dit was een ruimte naast de woonkamer van misschien 2,5 bij 5,5 meter. Hier was ook de enige toegangsdeur tot het huis: de voor- en tevens achterdeur.

In de keuken stond een tafel met daarop twee oliestellen, waarop gekookt werd. Ook werd op deze tafel de afwas gedaan. Moeder schilderde er de aardappelen en maakte er de groenten schoon. Soms mocht ik helpen: bonen in de snijbonenmolen steken.

Zeker in die Veense jaren kweekte mijn vader op zijn land ook groenten 'voor eigen eet': krotten (rode bieten), wortelen (peen), prinsbonen, snijbonen en: bruine bonen. Zo noemden wij ze tenminste. Eigenlijk waren het kievits- of grauwe erwtenbonen, vandaag de dag een zeldzame delicatessé. Wij kregen ze als kinderen strijk-en-zet elke vrijdag op ons bordje, tot ze onze neus uitkwamen. Toen wij later op tv geconfronteerd werden met de serie 'Bartje', begrepen wij het menneke wel. Hij had zo maar als broertje bij ons aan tafel kunnen zitten.

In de keuken was ook 'de kraan'. Uit de cementen vloer kwam langs de muur een pijpje omhoog met op een hoogte van zo'n 60 cm het kraantje. Met een zinken emmer eronder om het verspilde water op te vangen, want een afvoer was er niet. Als de emmer vol raakte moest deze geleegd worden in de sloot, die gelukkig maar een meter of 15 van het huis verwijderd was.

Het kraantje verschaftte het water voor het koken van het eten, de afwas, de kledingwas en ook voor 'de reiniging' van het lichaam. Daar het waswater op de oliestellen opgewarmd moest worden, werd volstaan met één grondige wasbeurt per week. Dat moest genoeg zijn. Één keer in de week biechten was immers ook genoeg als geestelijke reiniging. Om de beurt werden wij op zaterdagmiddag in de zinken teil door moeder stevig afgeschrobd. In hetzelfde water. Af en toe een scheutje warm water erbij. Gedurende de rest van de week werd 's morgens een koud, nat washandje over je toet voldoende geacht.

Ik kan mij nog herinneren dat mijn moeder een 'was-machine' kreeg. Een ronde houten kuip met daaronder een elektromotor die een halve bol met opstaande ribben in de kuip deed draaien en zo water en was in beweging bracht. Op de rand van de kuip was een wringer bevestigd om het meeste water uit de gewassen kleding te persen. Het feit dat ik deze herinnering heb, betekent dat er toen toch al zo'n vijf à zes kinderen geweest moeten zijn en dat mijn moeder vóór die tijd alles met de hand moet hebben gedaan. Niet veel later werd ook een dompelaar, een vernuftig elektrisch apparaat om het waswater te verhitten, aangeschaft, zodat ook het geklooi met pannen water op de oliestellen tot het verleden behoorde. Wat moet mijn moeder toen gelukkig geweest zijn!

Toen ik een jaar of acht was, werd in De Veen een heus badhuis gebouwd, waar je tegen betaling van een kwartje een (soms) war-

me douche kon nemen. Aangezien mijn vader en moeder ons blijkbaar toch wat te groot voor de teil vonden worden, mochten wij voortaan op zaterdag gedrieën naar het badhuis, waar wij geacht werden ons net zo grondig te wassen zoals moeder altijd deed. Dat lukte niet altijd. Soms stond je net lekker ingezeept en dan hield de waterstraal het voor gezien. Er volgde een roffel op de deur met de mededeling dat je tijd om was.

Op een mooie nazomeravond in 1959 fietsten mijn twee oudste broers, met mij bij de oudste achter op het rekkie, naar Rijkswetering, waar mijn vader en moeder de hele dag bezig waren geweest met het inrichten van 'ons nieuwe huis', een nieuwbouwwoning aan de Binnenweg. Een kasteel was het. Met zoveel kamers! Met

een verdieping en daarboven ook nog eens een grote zolder! Je zou er zo maar kunnen verdwalen. Wat zouden we daar goed verstoppertje kunnen spelen!

Een heuse badkamer was er ook, met douche!

Een keuken met aanrecht en een geiser! Een apparaat met twee knoppen; als je aan de knop met het rode rondje draaide deed hij 'woesjij!'. Door een klein gaatje zag je blauwe vlammen branden en uit de kraan kwam warm water!!! *Wonder van techniek. Een cultuurschok...*

Piet Pouw

Bron: pjmpouw.blogspot.com

Nogmaals de foto, maar nu: het Noordeinde

In het maartnummer werd uw hulp gevraagd voor een foto van het Zuideinde, gemaakt aan het eind van de Tweede Wereldoorlog. Wij ontvingen hierop een aantal reacties, waarvan de voornaamste was dat op de foto niet het Zuideinde te zien was, maar het Noordeinde. Dit was een vergissing onzerzijds, waarvoor excuses, maar het verheugt ons dat u ons blad met zoveel aandacht leest.

Hieronder staat de foto opnieuw afgebeeld, nu met cijfers op woningen en bedrijfsgebouwen. Van een aantal panden weten we al wie hier **ten tijde van de oorlog** woonden of een winkel hadden, maar we zijn nog lang niet compleet. Kunt u er een aantal benoemen? Wij vernemen dat graag per e-mail via: alkmadders@ziggo.nl. Maar u kunt ook een berichtje sturen naar het secretariaat van Oud Alkemade of langskomen bij de stichting op maandagavond.

De afgelopen maanden ontvingen wij de volgende voorwerpen:

Notulen Hout- en Bouwbond vanaf 1953

3 boekjes

Pijpenrek met diverse pijpen

Boek 'Van Ruiten - de vestiging van een arbeidersfamilie Zuid-Holland'

Pomphuis, pompzuiger, turfsteker, boomzaag

2 betontestmallen, aardappelpootmachine

Sigarenpunter

Maatkan, doosje pijpenkoppen

Leren jas

Toverlantaarn, 6 films, blokschaaf, unster

Zaagklem

Diverse boeken, zangboeken, kerkboeken, bidprentjes

Diverse soorten kant voor Rijnlandse mopmuts

Letters van het Wit-Gele Kruisgebouw

Jubileumblik inhoud 120 jaar oude Telegraaf

2 bijbels

Inktvloeier

Radio, primusbrander, carbid, fluitketel, hanglamp, plantengieter,

2 paar schaatsen, paar kinderlaarsjes

Foto in lijst familie Vreeken

Hout- en Bouwbond Rijpwetering en Oud Ade

Mevr. Zijlemaker

M. Hoogervorst

Richard van Ruiten

Van den Berg

Th. Winnubst

Fam. Verlaan

M. Schoo-van der Meer

Albert Strijk

Mevr. T. van der Geest

C. Roos

Trudy Krijger

Ali Keijzer

Alkemade Makelaardij

Mevr. C. Vermeij-van der Meer

Van Schaick

J. Oerlemans

S. Velzeboer

C. Langhout

Alle gevers hartelijk bedankt!

Wilt u ook voorwerpen aanbieden? Neem dan contact op met onderstaande medewerkers:

* **voor foto's, dia's, films:** Leo Stiens, tel. 071-3313343 of mobiel 06-27842264; e-mail: hulst50@hetnet.nl.

* **voor ander materiaal:** Sjaak Koek, tel. 071-3312066 of mobiel 06-57338844; e-mail: sjaakoek@hotmail.com.

U kunt uw spullen brengen tijdens de openingsuren van het museum: zondag van 14.00-17.00 uur en dinsdag van 13.30-16.00 uur, maar ook op maandagavond van 20.00-22.00 uur als er medewerkers in het museum aan het werk zijn.

Oproep van de werkgroep Textiel

Zoals u wellicht weet hebben wij in de afdeling Textiel diverse japonnen en drachten uit de vorige eeuw in de Rijnlandse stijl. Originele, maar ook nagemaakte van oorspronkelijke patronen. Enkele zijn te

bewonderen in het huiskamertje in ons museum. Ook bezitten we diverse bijbehorende accessoires, zoals het oorijzer, de boeken en de bellen, de beugeltas en de mopmuts die te zien zijn in het museum. Onlangs is mevrouw Ali Keijzer bij mij gekomen met een pop van 47 cm, uitgedost in deze Rijnlandse kleding in 'zondagse' uitvoering. Alle stoffen onderdelen zijn eigenhandig gemaakt. Zelfs de mopmuts met geborduurde tule. Onder de rokken een echte klepbroek en onderrokzak. Alles op maat. Een staaltje van grote handvaardigheid. Deze pop is in de losse vitrine te bewonderen.

Zij wil nu graag eenzelfde pop gaan kleden in een 'daagse' variant en is derhalve daarnaar op zoek. Volgens Alie waren de poppen, incl. diverse patronen van klederdrachten van Hindeloopen, Zuid-Beveland, Scheveningen, West-Friesland, Volendam etc. in 1977/1978 ontworpen door mevrouw Ingrid Tonnon en te verkrijgen via Nutricia koffiemelk.

Op de foto ziet u Ali Keijzer met haar mooie pop. Misschien heeft u een dergelijk exemplaar en wilt u hem afstaan of kent u iemand die er eentje heeft? Alle informatie is welkom.

Thea van Loon (tel. 0650684844)

